

ARRIBARÀ EL DEMATÍ

JOANJO GARCIA

Epíleg de
Manuel Delgado

TRÀNSIT

El 26 de maig de 1997 ma mare va decidir deixar-ho tot enrere. Cap a les cinc i mitja de la vesprada, abans que jo arribara de l'escola, va eixir de casa per no tornar més. No va escriure cap nota de comiat. Simplement marxà per sempre, a la valenta, com li agradava acarar totes les coses. La tragèdia és que no ho va fer per la porta sinó per la balconada del seté pis del número 242 del carrer de Balmes. I sí, és una història trista, però a partir d'aquell dia vaig tindre una vida normal.

Dimecres 27 d'agost

Puge al tren. És migdia a València i el vent de ponent fon l'asfalt a la ciutat. Em toca finestra i, de moment, ningú no ocupa el seient 6B del meu costat. Al davant a la dreta, un matrimoni intenta raonar amb els dos fills menuts sobre les seues queixes i capricis. Ho fan amb bones paraules i arguments irrefutables. Els admire i els tinc compassió. El termòmetre marcava trenta-set graus a la cua de l'estació i l'aire condicionat encara no els ha fet efecte. Els pares sostenen una batalla contra els elements, perduda i ridícula. De sobte, el més menut bota cap al bressol natural i heroic dels braços de la mare mentre el gran escabussa el cap en un àlbum de dinosaures. És un llibre de fulls enormes que amb prou faenes pot sostindre dret. Passa les primeres pàgines mentre la resta dels pocs passatgers del vagó acomoden les maletes. Per un instant trau el cap per un costat de la coberta, em mira de reüll i somriu. Em faig la distreta, sense poder evitar enrojolar-me. Maleïsc la meua afició a la xafarderia quan una veu

metàl·lica anuncia l'inici del viatge. Ho fa en un idioma, el castellà, un intent fallit de llengua –la versió més exagerada del valencià apitxat– i un barboteig incompreensible que aspira a imitar un anglés primari.

Quan el tren mou, acluque les parpelles i respire a fons. Faig una ullada a la família. El xiquet torna a enxampar-me, em trau la llengua i em somriu. Li faig una carassa de complicitat i comença a petar de riure. Després gire cap a la finestra. Recorrem lents l'andana trista i grisenca de l'estació Joaquim Sorolla. Esbosse un pensament sobre la provisionalitat en l'urbanisme de la ciutat, però no l'acabe d'arredonar. Agafe el quadern de tapes negres que he comprat mentre esperava el tren. Rellegisc les sis línies de la primera pàgina: «El 26 de maig de 1997 ma mare va decidir deixar-ho tot enrere...». I no sé què més afegir.

El tren guanya velocitat a poc a poc i la mirada se m'ompli d'un paisatge suburbial que barreja horts i els cadàvers d'edificacions industrials en descomposició. Quan ens posem a la dreta de la mar i enfilem cap al nord no puc deixar d'admirar els colors encesos de l'horta d'Alboraia i de Meliana. I pense que sí, que ara va de bo, que marxe. Ajunte les pestanyes amb força com si no m'ho acabara de creure, em calce els auriculars i seleccione el canal de música clàssica. La

veu de la locutora anuncia la cinquena de Txaikovski. Òbric el ulls, mire de nou el paisatge i em sent una altra vegada a casa.

«I sí, és una història trista, però a partir d'aquell dia vaig tindre una vida normal.» De tots els llocs que vaig habitar a la infantesa, l'Euromed fou el menys transitori. Des del divorci dels pares l'any 1994 vaig passar-me els caps de setmana estació de Sants amunt, estació del Nord avall. Ella baixava un cap de setmana i s'allotjava en una pensió del carrer de Sagunt. Ell pujava un divendres sí i un no i compartia pis a Poble Sec amb un antic company d'estudis de Barcelona. Molt sovint, per aprofitar els temps, les visites no es constrenyien als caps de setmana i començaven dijous o s'allargaven fins a dilluns. Així que vaig tindre una escolarització peculiar que els meus companys de classe m'envejava. Però aquesta excepcionalitat naixia d'una realitat complexa: era mig valenciana, per part de Vicent Tormos, mig catalana, per part d'Helena Bargalló, i cada setmana havia de retre comptes amb un dels dos països. Damunt, una vegada al mes, marcara allò que marcara el calendari, m'agafava un pont de vacances; però havia de transitar-lo sobre els rails durs i aspres de la distància o pagant els peatges de l'autopista quan el pare venia a buscar-me en cotxe. Canviar de ciutat

significava faltar a classe, marcar-me com a un element estrany en les meues escoles provisionals davant les amigues ocasionals, perdre les rutines, desarrelar-me d'allò quotidià... A les diferents destinacions, d'una forma natural, aprenia a mudar de dialecte per naturalitzar-me entre els meus iguals. Encara que sovint se m'escapava alguna paraula o alguna forma verbal que em delatava com a forastera. Així que vaig sentir-me estrangera fins que vaig descobrir els Països Catalans. Va ser l'any que vaig aprendre a llegir i, en principi, no passaven de ser el nom de la plaça de davant de l'estació. Un diumenge a poqueta nit, supose que tornàvem de València, li vaig preguntar a la mare. Mama, què són els Països Catalans? I ella, sorpresa per aquella curiositat, m'explicà breument. Els Països Catalans són la unió de... O siga, que nosaltres som dels Països Catalans? Sí, és clar. I el pare també? No, el pare no. El pare és espanyol. Espanyol? Per què? Perquè vol. Ah, però es pot triar? Sí, és clar. És qüestió de voluntat. Tot és qüestió de voluntat.

Vam agafar el metro per tornar a casa. Tot el viatge vaig estar amb les celles arrufades. Quan hi arribàrem i la mare em va ficar al llit li ho vaig dir: Mama, jo també. Jo també, què? Jo també prefereixo ser dels Països Catalans. Ah, molt bé. I va riure. Mama. Què?

Mama, el papa s'enfadarà? No, Laura, no s'empenyarà, dorm.

El pare no s'enfadà per aquella mostra precoç de consciència nacional. Tindre una filla subversiva era el menor dels seus problemes. Helena, la mare, i Vicent, el pare, s'havien separat quan jo tenia quatre anys. Potser eren massa joves quan em van portar a aquest raconet del món i la responsabilitat d'una criatura els va sabotjar l'entusiasme per superar els entrebancs de la relació de parella. Vicent mai m'ho ha acabat d'explicar bé. Té un gran talent per a les evasives i una desmemòria selectiva. A més, quan li ho pregunte es posa trist. I no el vull trist.

Caic en l'entreson espentada per la calor, pel segon moviment de Txaikovski i pel vaivé del tren. Ahir a les quatre de la matinada, el despertador dels nervis féu sonar totes les alarmes: portes totes les coses que necessites? Ràpid, Laura, comprova la maleta! Vaig mirar i remirar l'equipatge sense encertar el que em faltava, però tinc la sensació que em deixe alguna cosa imprescindible.

Em desperte amb l'anunci que arribem a Castelló. El tren desaccelera. El xiquet em torna a traure la llengua i jo em clave de forma exagerada els dits índex i cor pels forats dels nas i estire cap amunt mentre alce les

celles i creue els ulls. La maniobra és infal·libre i torna a petar de riure. M'assenyala per indicar-los als pares que em miren. Es guanya una manotada injusta i un no molestes. Representa el paper d'enfadat amb els colzes sobre els genolls i la barbata recolzada sobre els punys. Prem el llavi superior amb el de baix amb força mentre unfla les galtes per contindre's el plor. Torne a clavar-me els dits al nas; el nen em mira amb complicitat i s'engul la riota. Sóc una palleria i m'agrada.

A Castelló tampoc ningú no ocupa el seient 6B. L'havia deixat lliure per si de cas. Ara torne a conquerir-lo amb la bossa, òbric de nou el quadern de tapes negres i en un dels últims fulls escric: sóc una palleria i m'agrada. No sóc una trotskista xovinista amb retòrica desviacionista. No, no sóc això perquè no sé bé què vol dir i perquè afortunadament estem en 2014 i la postmodernitat ens ha inoculat totes les misèries de la teoria i de les etiquetes. A més, no tindre certes potser és angoixant, però resulta sens dubte una bona notícia.

També ho apunte a les darreres pàgines del quadern: «trotskista xovinista amb retòrica desviacionista». M'ho va llançar a boca de canó una militant de l'assemblea de joves en l'última reunió de coordinació comarcal. Debatíem sobre si fer un comunicat per do-

nar suport a les mobilitzacions de l'Onze de Setembre. Em vaig quedar sola defensant un sí crític. Oficialment aquesta és la postura del partit per a tots els Països Catalans, encara que al sud del Sénia la segona paraula del binomi s'engrandeix fins a fer invisible el sentit de l'afirmació. Des de València es percep la convocatòria del referèndum al Principat com una passa més en el procés de trencament nacional. Una eventual victòria del sí significa la fi d'un projecte comú. De fet, el sí dels nostres militants al procés ha evidenciat les contradiccions i les febleses discursives de l'organització. D'això discutíem quan les posicions amb aquella xicoteta s'estancaren.

El debat era entre disciplina i coherència. Però hi havia una animadversió subterrània que no es verbalitzà. Ella m'havia clissat de dalt a baix a penes vaig arribar. Jo venia d'una entrevista de faena en una escola catòlica i portava un vestidet nou, sabates acabades d'estrenar i una bossa de mà que m'havien deixat. Suppose que em jutjà per l'aspecte i no vaig merèixer la consideració del dubte raonable. La seua sentència sumaríssima em condemnava a morir afusellada a trenc d'alba i en cada argument carregava les bales. Va disparar la ràfega de trotskista xovinista amb retòrica desviacionista i va mirar de biaix la resta per veure si

resultava mortífera. No vaig oposar-hi cap resistència. No tenia sentit buscar rebatre els seus intents de desacreditar-me. Vaig pensar que algú em defensaria. Allà estaven Miquel i Nèstor que em coneixen ara fa sis anys i no li van parar els peus.

Milite des de primer de batxillerat. Vam muntar una cèl·lula del SEPC a l'institut. A la universitat vaig compaginar les classes amb torns al casal, l'assemblea antirepressiva i la comissió de dones. Tot això perquè vingui una arreplegada qualsevol amb males formes i em passe la mà per la cara sense que ningú li isca al pas. I el pitjor de tot és que estic segura que era pel condemnat vestidet. Què volia? Fer mèrits? Apuntar-se un trofeu? Doncs ja està. Ja el té. Si no puc ballar, vestir-me de persona o discrepar amb els meus companys no és la meua revolució. O sí i no és la seua, però em declare de vacances mentre ho aclarim.

A l'eixida, mentre feia una cervesa amb Miquel i Nèstor els vaig preguntar per què no havien dit res. El seu silenci havia sigut allò que més m'havia dolgut. I fou, substancialment, perquè encara no tenia les seues paraules. Companya, va dir Nèstor, últimament sembles abonada a la dissidència. Vaig mirar Miquel sense acabar de creure-m'ho i ell em va replicar el gest arronsant els muscles.

A la nit vaig enviar un correu als del comitè local en què els comunicava la meua baixa de l'organització. I a penes vaig fer-ho vaig prometre'm que no tornaria a obrir aquest compte fins que estiguera descontaminada. D'una revolada vaig decidir acceptar l'oferta del pare del màster a la UB. La faena de l'escola catòlica no me l'havien donada, és clar. El capellà que em feia l'entrevista m'havia mirat amb la mateixa cara de censura que m'obsequià aquella xicota nostra. N'estic farta, de tanta prepotència i Barcelona em sembla un bon lloc per a l'exili.

Avui, de camí a aquest exili, desenfunde el mòbil i entre una estona a Facebook per esbandir els pensaments. De seguida m'assabente que ha mort Peret. Tothom, amb poca originalitat, ha pujat la cançó del «*y no estaba muerto*». Agafe de nou el quadern i apunte: «avui 27 d'agost ha mort Peret mentre jo anava en tren». Tinc certa tendència a la necrofília, sobretot en els cercles íntims, i Peret aconsegueix el requisit de la familiaritat. El seu optimisme ens acompanyà, durant anys, en els viatges que féiem el pare i jo. Al contrari de la música que sentia Helena, la mare, Peret representava el goig de viure davant l'aspiració al jo o a la transcendència dels cantautors que ella em feia avorrir.

Dubte quina cançó enviar-li a Vicent, al pare, en forma de condol. Vull dedicar-li *Una lágrima cayó en la*

arena. Però no m'acaba de fer el pes. Finalment, em decidisc per *Es preferible veïr que llorar*. Totes dues les cantussege contra el paisatge del Baix Maestrat i el Montsià. La primera la puc recitar pràcticament sense cap interrupció. L'altra em costa més, se m'esmicolen les estrofes per forats de la desmemòria i confonc els versos.

Al cap de poca estona, Vicent em contesta el correu. M'enllaça un vídeo de Peret en què fa una versió de Serrat que no coneixia. Abandone el canal clàssic, connecte els auriculars al mòbil i l'escolte: «Però no vull que els teus ulls plorin: digue'm adéu. El camí fa pujada i me'n vaig a peu». El missatge incorpora un després et trucaré.

Torne a mirar el buit en el seient del costat quan ens acostem a Tarragona. El xiquet continua llegint el llibre dels dinosaures però no deixa de fregar-se els ulls, les parpelles li cauen i un parell de vegades em contagia un badall.

En anunciar l'arribada a Tarragona, la veu metàl·lica perpetra un nou missatge en un castellà polit, un català exageradament xava i un anglés patètic, sent generosa.

Només puja un passatger al nostre vagó i agafa un seient de les darreres fileres. Sembla que faré el viatge

sola. M'arrepape a la butaca, recolze el cap contra el vidre i somique. Tres quart d'hora després em desperta la telefonada de Vicent, amb el seu proverbial sentit de l'oportunitat. Anem pels túnels del Garraf i no em puc traure de damunt l'ensonyament. La comunicació s'entretalla. Només puc respondre les preguntes que em fa perquè les intuïsc de tant que me les ha repetides. Sí, he fet un mos abans d'eixir de casa. Vigilaré de menjar tots els dies. Em cuidaré. D'acord, d'acord. Abans de perdre'l definitivament la seua veu ressona contenta: sembla que Peret no és mort.

Al cap de poc, Tina m'envia un missatge. Diu que no podrà anar a rebre'm a l'estació, que se li ha girat faena, que vaja directament a sa casa, que Manel hi serà, que potser estarà dormint, que insistisca amb el timbre si no m'obri a la primera. Li responc que d'acord, però és una manera tova de dir si no hi ha més remei. Manel i jo no ens hem acabat d'avenir mai i despertar-lo després que haja fet guàrdia a l'hospital no em fa gens d'il·lusió.

Mentre el tren entra a Barcelona observe que el nen s'ha adormit amb el llibre entre les mans i mire de nou la butaca 6B per comprovar que sí, que arribe sola a Barcelona. En posar un peu a l'andana me n'adone, vull dir, me n'adono, que també és casa meva. Només

quan truco al timbre del pis de la Tina i el Manel surt a obrir-me, m'assabento que no sóc benvinguda. Creuem quatre paraules sense cordialitats. Em mostra l'habitació de convidats, em dissuadeix que no obri la finestra perquè dona a un pati interior infecte i torna al llit. Sense res a fer més que esperar la Tina, m'estiro al llit, obro el quadern i escric: «Dimecres 27 d'agost».